

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ จะกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากระบวนการบริหารเพื่อป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ

วิธีดำเนินการวิจัย

1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ รวมทั้งสิ้น 88 คน จาก 22 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน รวม 44 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือ อาจารย์ใหญ่ จำนวน 22 คน ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง หรือผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ จำนวน 22 คน อาจารย์ที่เป็นหัวหน้ารับผิดชอบงานป้องกันยาเสพติด จำนวน 22 คน หัวหน้างานแนะแนว หรือผู้รับผิดชอบงานแนะแนว จำนวน 22 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 48 คน จาก 12 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 24 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน หรืออาจารย์ใหญ่ จำนวน 12 คน และ

ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง หรือผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ จำนวน 12 คน อาจารย์ที่เป็นหัวหน้ารับผิดชอบงานป้องกันยาเสพติด จำนวน 12 คน หัวหน้างานแนะแนวหรือผู้รับผิดชอบงานแนะแนว จำนวน 12 คน

การได้มาของกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มจากประชากร ซึ่งเป็นบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 88 คน จาก 22 โรงเรียน โดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 50 ของประชากร ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของประชากรได้ เนื่องจากสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 25 ที่กำหนดโดย ประคอง กรรณสูตร (2538: 8) ได้กลุ่มตัวอย่าง 44 คน โดยแต่ละโรงเรียนจะสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงได้กลุ่มตัวอย่าง 4 คน ดังรายละเอียดในข้อ 1.2 ดังนั้นจึงมีโรงเรียนที่จะจัดเก็บข้อมูล จำนวน 11 โรงเรียน จากนั้นแบ่งเขตพื้นที่ออกเป็น 5 อำเภอ แล้วเทียบสัดส่วนโรงเรียนในแต่ละอำเภอ อำเภอใดเมื่อเทียบสัดส่วนได้จำนวนเป็นจุดทศนิยมตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปให้ปัดขึ้นเป็น 1 โรงเรียน เนื่องจากมีอำเภอซึ่งเทียบสัดส่วนแล้ว มีเศษเป็นทศนิยม 0.5 และได้ปัดเศษเป็น 1 โรงเรียน จึงมีโรงเรียนที่จะต้องเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 12 โรงเรียน จากนั้นเลือกโรงเรียนในอำเภอต่างๆ ตามสัดส่วนที่ได้มา โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จึงมี 48 คน จาก 12 โรงเรียน

2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายปกครอง หัวหน้างานแนะแนว อาจารย์ที่เป็นหัวหน้ารับผิดชอบงานป้องกันยาเสพติด แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับกระบวนการบริหารเพื่อป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา 5 ด้าน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ และคำถามปลายเปิด

2.2 แบบวิเคราะห์เอกสารที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้วิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันยาเสพติด ประจำปีการศึกษา 2539 ของโรงเรียนที่เก็บข้อมูล ได้แก่

แผนปฏิบัติการประจำปี คำสั่งแต่งตั้งของโรงเรียน คู่มือการปฏิบัติงาน บันทึกการประชุม
ของฝ่ายปกครอง และเอกสารโครงการเพื่อป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างและเก็บรวบรวม
เอกสารด้วยตนเอง โดยที่ในการสัมภาษณ์จริงพบว่า มีสองโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่หัวหน้า
รับผิดชอบงานป้องกันยาเสพติดปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครองอีกตำแหน่ง
หนึ่ง ซึ่งในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดบุคคลดังกล่าวไว้ในกลุ่มหัวหน้ารับผิดชอบงาน
ป้องกันยาเสพติด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา
หาค่าความถี่และค่าร้อยละ ส่วนข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสารใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา และ
หาค่าความถี่ ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานเพื่อป้องกันยาเสพติดจากการจัดลำดับ
ความสำคัญใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา จัดหมวดหมู่ ให้ค่าคะแนน แล้วจัดเรียงลำดับตามค่าคะแนน

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

1. สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน หรืออาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วย
ผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลงานป้องกันยาเสพติด ผู้ที่เป็นหัวหน้า
รับผิดชอบงานป้องกันยาเสพติดและหัวหน้างานแนะแนว โดยเป็นเพศชายเท่ากับเพศหญิง
ส่วนใหญ่อายุระหว่าง 41-45 ปี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีอายุราชการระหว่าง 16-20 ปี
และสูงกว่า 25 ปี และมีระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในโรงเรียนปัจจุบันระหว่าง 1-5 ปี

2. ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการบริหารเพื่อป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ ที่ผู้ให้สัมภาษณ์ระบุสูงสุดและรองลงมา มีดังนี้

2.1 การวางแผน ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ระบุว่า มีการจัดทำแผนป้องกันยาเสพติด โดยแผนดังกล่าวบรรจุอยู่ในแผนปฏิบัติการประจำปี มีผู้ระบุเรื่องการกำหนดวัตถุประสงค์ว่าเป็นสายลักษณะอักษร และไม่เป็นสายลักษณะอักษร โดยวัตถุประสงค์ที่กำหนดเป็นสายลักษณะอักษร คือให้นักเรียนตระหนัก รู้จักโทษ พิษภัยของยาเสพติดมากที่สุด รองลงมา คือให้นักเรียนรู้จักป้องกันตนเองจากยาเสพติด ส่วนวัตถุประสงค์ที่ไม่เป็นสายลักษณะอักษร คือให้นักเรียนทราบถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติดมากที่สุด รองลงมาคือไม่ให้มีสารเสพติดในโรงเรียน ส่วนการกำหนดนโยบายในการป้องกันยาเสพติด ส่วนใหญ่ระบุว่า ไม่ได้กำหนดเป็นสายลักษณะอักษร นโยบายคือป้องกันไม่ให้มีสารเสพติดในโรงเรียนมากที่สุด รองลงมา คือ งดรงค์ต่อต้านยาเสพติด การกำหนดนโยบาย โครงการหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อป้องกันยาเสพติด ยึดนโยบายของกรมสามัญศึกษามากที่สุด รองลงมาคือสภาพและปัญหาของโรงเรียน ผู้รับผิดชอบการวางแผนป้องกันยาเสพติดส่วนใหญ่ระบุว่า กำหนดเป็นคณะกรรมการ โดยองค์ประกอบของคณะกรรมการที่มีผู้ระบุสูงสุดและรองลงมา คือหัวหน้างานยาเสพติด และครูแนะแนว อำนวยการหน้าที่ของคณะกรรมการ คือวางแผนโครงการ และกิจกรรมเพื่อป้องกันยาเสพติดมากที่สุด รองลงมาคือดำเนินการป้องกันยาเสพติด

2.2 การจัดองค์การ ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนระบุว่า มีการกำหนดให้ฝ่ายปกครองรับผิดชอบงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน ผู้รับผิดชอบในสายงานปกครองที่มีผู้ระบุสูงสุดและรองลงมาได้แก่ รองผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง และผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง สำหรับบุคคลหรือคณะบุคคลอื่นที่ให้การสนับสนุน ส่วนใหญ่ระบุว่า ไม่ทราบกลุ่มที่ทราบระบุว่า ได้แก่ ชมรมเพื่อนเตือนเพื่อนมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ นักการ พ่อค้า แม่ค้า อำนวยการหน้าที่ของสายงานปกครองในการป้องกันยาเสพติดที่มีผู้ระบุสูงสุดและรองลงมา คือการรณรงค์ป้องกันการใช้สารเสพติด และสอดส่องดูแลพฤติกรรมนักเรียน วิธีการจัดบุคลากรปฏิบัติงานป้องกันยาเสพติด ที่มีผู้ระบุสูงสุดและรองลงมา คือผู้บริหารแต่งตั้งคณะทำงาน ตามความเหมาะสม และผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครองเป็นผู้พิจารณา

2.3 การใช้อิทธิพลหรือการจูงใจ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ระบุว่า มีการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมายการป้องกันยาเสพติด วิธีการที่มีผู้ระบุสูงสุดและรองลงมา คือ ใช้วิธีการแจ้งให้ทราบในที่ประชุม และใช้หนังสือเวียน การสร้าง

ทัศนคติ ความเข้าใจ และความสามารถในการปฏิบัติงานป้องกันยาเสพติดนั้น วิธีการสร้างทัศนคติในการปฏิบัติงานที่มีผู้ระบุสูงสุด และรองลงมา คือการจัดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและมนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน ผู้บริหารนำประเด็นปัญหาเข้าที่ประชุมครู และการใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวขอความร่วมมือ ส่วนวิธีสร้างความเข้าใจ ความสามารถในการปฏิบัติงาน โดยการส่งบุคลากรเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนามากที่สุด รองลงมา คือ เชิญวิทยากรมาให้ความรู้

2.4 การประสานงาน มีทั้งการประสานงานภายในโรงเรียน และการประสานงานภายนอกโรงเรียน วิธีการประสานงานภายในโรงเรียน ใช้การประสานงานไม่ใช่วางการช่วยวาทามากที่สุด รองลงมามีบุคลากรทำหน้าที่ประสานงาน สำหรับการประสานงานภายนอกโรงเรียน บุคลากรหรือหน่วยงานที่โรงเรียนประสานงานด้วยที่มีผู้ระบุสูงสุด และรองลงมา คือสถานีตำรวจ และหน่วยงานสาธารณสุข โดยความช่วยเหลือ เป็นการให้คำปรึกษาแนะนำมากที่สุด รองลงมา คือให้การสนับสนุนด้านสื่อ

2.5 การประเมินผล ผู้รับผิดชอบการประเมินผลที่มีผู้ระบุสูงสุด และรองลงมา คือหัวหน้างานยาเสพติด และเลขานุการฝ่ายปกครอง ประเด็นที่ประเมิน คือ สถิติการใช้ยาเสพติดของนักเรียนมากที่สุด รองลงมา คือ การดำเนินงานตามโครงการ ระยะเวลาในการประเมิน คือ 3 เดือนมากที่สุด รองลงมาคือ 1 เดือน ส่วนวิธีการประเมินมีผู้ระบุสูงสุด และรองลงมาได้แก่ การใช้แบบสอบถาม และการสังเกต ผลการประเมินส่วนใหญ่ระบุว่า สถิตินักเรียนที่ใช้ยาเสพติดน้อยลง แต่มีบางส่วนระบุว่าสถิตินักเรียนที่ใช้ยาเสพติดมากขึ้น

3. ปัญหาการบริหารงานเพื่อป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ

3.1 ปัญหาจำแนกตามกระบวนการบริหาร ปัญหาที่มีผู้ระบุสูงสุดและรองลงมา ได้แก่

3.1.1 ปัญหาด้านการวางแผน ส่วนใหญ่ระบุว่าไม่มีปัญหา ลักษณะของปัญหา คือขาดการวางแผนที่จริงจังชัดเจน และโครงการกิจกรรมไม่ชัดเจน ไม่ครอบคลุม

3.1.2 ปัญหาด้านการจัดองค์การ ส่วนใหญ่ระบุว่ามีปัญหา ลักษณะของปัญหา คือ ขอบข่ายงานไม่ชัดเจน และการจัดคณะทำงานไม่เหมาะสม

3.1.3 ปัญหาด้านการใช้อิทธิพลหรือการจูงใจ ส่วนใหญ่ระบุว่า ไม่มีปัญหา ส่วนในกลุ่มที่ระบุว่ามีปัญหา ลักษณะของปัญหา คือ ขาดการกระตุ้นจูงใจจากผู้บริหาร และขาดเครื่องอำนวยความสะดวก

3.1.4 ปัญหาด้านการประสานงาน ส่วนใหญ่ระบุว่า ไม่มีปัญหา ส่วนในกลุ่มที่ระบุว่ามีปัญหา ลักษณะของปัญหา คือ การประสานงานภายในกับฝ่ายปกครองไม่เป็นผล และคณะกรรมการปกครองเข้าประชุมไม่ครบ

3.1.5 ปัญหาด้านการประเมินผล ส่วนใหญ่ระบุว่ามีปัญหา ลักษณะของปัญหา คือ ประเด็นการประเมินผลไม่ครอบคลุม ไม่ชัดเจน และการติดตามและสังเกตพฤติกรรมนักเรียนมีน้อย

3.2 ปัญหาจากการจัดลำดับความสำคัญ ปัญหาลำดับที่ 1 คือ ขาดการวางแผนที่จริงจังชัดเจน ลำดับที่ 2 คือ ขอบข่ายงานและผู้รับผิดชอบไม่ชัดเจน และลำดับที่ 3 มี 2 ปัญหา คือ การติดตามพฤติกรรมนักเรียนมีน้อย และการประสานงานระหว่างครูกับฝ่ายปกครองไม่เป็นผล

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร

ผลการศึกษาเอกสาร แผนปฏิบัติการประจำปี คำสั่งแต่งตั้งของโรงเรียน คู่มือการปฏิบัติงาน บันทึกการประชุมของฝ่ายปกครอง และเอกสารโครงการเพื่อป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน ประจำปีการศึกษา 2539 โรงเรียนมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการป้องกันยาเสพติด โดยระบุอยู่ในแผนปฏิบัติการประจำปี และเอกสารโครงการเพื่อป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน วัตถุประสงค์ที่ระบุตรงกันในเอกสารทั้งสองประเภท คือ ให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทของยาเสพติด และให้ตระหนักถึงโทษ พิษภัยของยาเสพติด ส่วนนโยบายป้องกันยาเสพติดปรากฏในเอกสารประเภทเดียว คือเอกสารโครงการเพื่อป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน นโยบายที่ระบุ คือการณรงค์ต่อต้านยาเสพติด การกำหนดหน้าที่หลักของคณะกรรมการป้องกันยาเสพติดปรากฏในคำสั่งแต่งตั้งของโรงเรียน คู่มือการปฏิบัติงาน และบันทึกการประชุมของฝ่ายปกครอง โดยหน้าที่หลักของคณะกรรมการป้องกันยาเสพติดที่ระบุตรงกันใน

เอกสารทั้ง 3 ประเภท คือให้จัดนิทรรศการเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างการรณรงค์เสมอ เชิญวิทยากร มาให้ความรู้เรื่องยาเสพติดแก่บุคลากรในโรงเรียน และประชาสัมพันธ์รณรงค์ต่อต้านยาเสพติด การกำหนดสายการบริหารงานเพื่อป้องกันยาเสพติด มีปรากฏในแผนปฏิบัติการประจำปี และ คู่มือการปฏิบัติงาน โดยระบุตรงกันในเอกสารทั้งสองประเภทว่า อยู่ในสายงานปกครองในงาน แก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ระบุว่า มีการจัดทำแผนป้องกัน ยาเสพติดบรรจุอยู่ในแผนปฏิบัติการประจำปี มีบางส่วนระบุว่า ไม่มีการจัดทำ บางส่วน ไม่ทราบว่ามีการจัดทำหรือไม่ และจากการศึกษาเอกสารพบว่าโรงเรียนส่วนหนึ่งไม่ได้จัดทำ แผนป้องกันยาเสพติดเช่นกัน เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการไม่ให้ความสำคัญของการวางแผน ทั่วๆ ไป ที่การวางแผนมีความสำคัญต่อการบริหารงานทุกประเภท ถ้าขาดการวางแผน กิจกรรม ทุกชนิดจะดำเนินไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ และยากที่จะดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้อง (Gregg, 1957: 274) นอกจากนี้ ยังไม่สอดคล้องกับมาตรการของกระทรวงศึกษาธิการที่ กำหนดให้สถานศึกษาจัดทำแผนการป้องกันยาเสพติดเป็นประจำทุกปีอย่างต่อเนื่อง การที่บาง โรงเรียนไม่มีการทำแผนป้องกันยาเสพติด นอกจากจะขัดต่อนโยบายของกรมแล้ว อาจส่งผลให้ ไม่สามารถเตรียมรับสถานการณ์ยาเสพติดที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต นับว่าเป็นการเสี่ยงต่อ อันตรายที่จะเกิดกับเยาวชน แต่หากได้มีการวางแผนป้องกันยาเสพติด โดยกำหนดวิถีทางที่จะ ปฏิบัติเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาไว้ล่วงหน้า ก็จะเป็นการตัดไฟเสียแต่ต้นลม โอกาสที่เยาวชน จะใช้ยาเสพติดก็น่าจะน้อยลงด้วย ดังนั้นโรงเรียนทุกโรงเรียนควรให้ความสำคัญและจัดทำแผน ป้องกันยาเสพติด โดยบรรจุไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีอย่างต่อเนื่องด้วย

ส่วนในประเด็นผลการวิจัยที่พบว่าหัวหน้าแนะแนวบางส่วนไม่ทราบว่ามีการจัดทำ แผนป้องกันยาเสพติดหรือไม่นั้น แสดงให้เห็นถึงปัญหาการสื่อสารในองค์กรยังไม่ทั่วถึง ทำให้ เกิดการรับรู้ที่ไม่ตรงกันในหมู่ผู้ปฏิบัติ ซึ่งส่งผลถึงความไม่สำเร็จในการปฏิบัติงาน เพราะการ ติดต่อดสื่อสารจะเป็นเครื่องช่วยให้กิจกรรมต่างๆ ในองค์กรประสบความสำเร็จ โดยที่การ

ติดต่อสื่อสารในองค์การมี 3 แบบ แบบหนึ่ง คือการติดต่อสื่อสารตามแนวนอน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับส่วนที่ต้องประสานงานหรือทำงานในลักษณะเป็นกลุ่มในระดับเดียวกัน (ซงชัย สันติวงษ์, 2539:422) ดังนั้น โรงเรียนจึงควรมีการสื่อสารให้ทั่วถึง โดยให้หัวหน้างาน ยาเสพติดประชาสัมพันธ์ให้ครูทราบ โดยอาจใช้หนังสือเวียน หรือจัดเอกสารคู่มือการปฏิบัติงานตามแผนมอบให้ครูทุกคนได้รับทราบว่าโรงเรียนมีการจัดทำแผนป้องกันยาเสพติด โดยมีรายละเอียดของการดำเนินการ นอกจากนี้อาจใช้วิธีการประชุมให้ครูที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม เสนอข้อมูล และความคิดเห็นในการทำแผน

2 ผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ระบุว่า มีปัญหาด้านการวางแผน และได้ระบุลักษณะของปัญหา คือขาดการวางแผนที่จริงจังชัดเจน และจากการวิเคราะห์สาเหตุปัญหา สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการขาดข้อมูลในการวางแผน โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาในโรงเรียน ซึ่งทำให้แผนที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ป้องกันยาเสพติดไม่ตีเท่าที่ควร เพราะการที่จะได้แผนที่ดีนั้น จำเป็นต้องใช้ข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจทุกขั้นตอนของแผน (สนานจิตร สุนทรทรัพย์, 2524: 19) ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า ฝ่ายปกครองควรสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา ยาเสพติดในโรงเรียน เพื่อประเมินความต้องการและความจำเป็น โดยอาจใช้วิธีจัดสัมมนาปัญหา ยาเสพติดก่อนเปิดภาคเรียน เพื่อจะได้ข้อมูลในการจัดทำแผนป้องกันยาเสพติดให้สอดคล้องกับสภาพของโรงเรียนและแผนของกรมสามัญศึกษา

3. ผลการวิจัย พบว่า การกำหนดวัตถุประสงค์ของการป้องกันยาเสพติด มีผู้ระบุทั้งวัตถุประสงค์ที่เป็นสายลักษณะอักษร และไม่เป็นสายลักษณะอักษร แต่กลุ่มผู้บริหารส่วนใหญ่ระบุว่ามีการกำหนดวัตถุประสงค์อย่างไม่เป็นสายลักษณะอักษร ซึ่งไม่สอดคล้องกับที่ สนานจิตร สุนทรทรัพย์ (2524: 19) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ว่าควรจะเป็นสายลักษณะอักษร ชัดเจน เข้าใจง่าย ผู้วิจัยเห็นว่า การป้องกันยาเสพติดเป็นเรื่องสำคัญ โรงเรียนจึงควรกำหนดวัตถุประสงค์ให้เป็นสายลักษณะอักษรอย่างชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดบังเกิดผล หากโรงเรียนไม่กำหนดวัตถุประสงค์เป็นสายลักษณะอักษร อาจทำให้บุคลากรในโรงเรียนรับรู้ทิศทางการทำงานต่างกันไป การกำหนดวัตถุประสงค์เป็นสายลักษณะอักษร จะทำให้ทุกฝ่ายทุ่มเทการทำงานเพื่อไปสู่จุดหมายเดียวกัน และสามารถตรวจสอบผลได้ง่าย โดยในการกำหนดควรให้ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ครูแนะแนว ครูพยาบาล หัวหน้างาน ครูปกครอง มีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการ

ยอมรับ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า ในวัตถุประสงค์ที่กำหนดเป็นสายลักษณะอักษรแล้ว แม้จะไม่ระบุคำว่า การป้องกันยาเสพติดไว้โดยตรง แต่ข้อความที่กำหนดก็เป็นเรื่องของการป้องกันยาเสพติด

4 ผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ระบุว่ามีการกำหนดนโยบายป้องกันยาเสพติดอย่างไม่เป็นสายลักษณะอักษร โดยจะยึดนโยบายของกรมสามัญศึกษาเป็นแนวทาง และจากการศึกษาเอกสารพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้กำหนดนโยบายเป็นสายลักษณะอักษรเช่นกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับที่ ธงชัย สันติวงษ์ (2533, 117-190) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของนโยบายว่า เป็นแนวทางการปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ นโยบายจะต้องชัดเจน เข้าใจง่าย และเขียนเป็นสายลักษณะอักษร ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่า ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแผนป้องกันยาเสพติดในระดับมัธยมศึกษา พ.ศ. 2535-2539 นั้น เป็นสิ่งที่ดีที่กรมสามัญศึกษา หรือโรงเรียนมัธยมศึกษา จะได้ดำเนินการตาม โดยนำมาเขียนเป็นนโยบายในระดับโรงเรียนของตนให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน เช่น ป้องกันไม่ให้มีสารเสพติดในโรงเรียน โดยอาจจะบรรจุในแผนปฏิบัติการประจำปี คู่มือการปฏิบัติงานของครู และให้มีการประชาสัมพันธ์ให้ครูทุกคนได้รับทราบทั่วกันในที่ประชุมครู เพื่อจะได้มีทิศทางในการปฏิบัติงานป้องกันยาเสพติดในทางเดียวกัน และเพื่อเป็นแนวปฏิบัติของโรงเรียน ให้ผู้บริหารคนต่อมาสามารถสานต่องานป้องกันยาเสพติดได้ นอกจากนี้ กรมสามัญศึกษาควรแจ้งไปยังสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดให้ติดตามกำกับควบคุม ดูแลโรงเรียนให้กำหนดนโยบายในการป้องกันยาเสพติดอย่างเป็นสายลักษณะอักษร แล้วมีการดำเนินงานตามนโยบายนั้น

5. ผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ระบุว่ามีการกำหนดคณะกรรมการวางแผน โดยมีหัวหน้างานยาเสพติดเป็นผู้รับผิดชอบในการวางแผนโครงการ และกิจกรรมเพื่อป้องกันยาเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับแนวนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และกรมสามัญศึกษาที่ให้โรงเรียนจัดตั้งองค์การรับผิดชอบ และจัดทำแผนการป้องกันการใช้ยาเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สนานิจิตร สุนทรทรัพย์ (ม.ป.ป.: 5 - 6) ที่กล่าวว่า ในกระบวนการวางแผนนั้น ควรให้มีการจัดตั้งองค์การหรือมอบหมายบุคคลที่เหมาะสมรับผิดชอบในการวางแผน นอกจากนี้ ธงชัย สันติวงษ์ (2533: 129) ยังกล่าวว่า การที่จะทำแผนที่ดีได้นั้น จำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายวางแผนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเป็นผู้รับผิดชอบ อย่างไรก็ตามผลการวิจัย

พบว่า มีโรงเรียนบางแห่งไม่ได้กำหนดผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการ แต่มอบหมายให้บุคคล รับผิดชอบ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่จะจัดทำแผนป้องกันยาเสพติดให้ได้นั้น จำเป็นต้องมีผู้ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายให้ความร่วมมือ เช่น หัวหน้างานป้องกันยาเสพติด หัวหน้างานแนะแนว หัวหน้างานอนามัย และหัวหน้างานต่างๆ หากกลุ่มดังกล่าวมีการประชุมวางแผนร่วมกัน โรงเรียนน่าจะมีโครงการ หรือกิจกรรมชัดเจน และครอบคลุมมากกว่าการให้บุคลากรคนเดียว รับผิดชอบ นอกจากนี้ การที่จะมอบหมายให้บุคคลใดรับผิดชอบนั้น จะต้องเป็นบุคคลที่เหมาะสม ทั้งในด้านความรู้ ความสามารถในการวางแผน แต่จากผลการวิจัย พบว่า ปัญหาขาดการวางแผนที่จริงจังชัดเจนนั้น มีสาเหตุสำคัญมาจาก การขาดบุคลากรที่มีความรู้ในการเขียนแผน ซึ่งหน่วยงานเคยดำเนินการแก้ไขด้วยการส่งครูเข้ารับการอบรม เรื่องการเขียนแผน ส่งผลให้ครู มีความรู้ในการเขียนแผนมากขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นวิธีการแก้ปัญหาที่ดีวิธีหนึ่ง แต่เป็นการดำเนินการ เพียงบางส่วนเท่านั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเมื่อปัญหาเป็นเช่นนี้ โรงเรียนควรจะสนับสนุนให้ คณะกรรมการวางแผน ได้รับการอบรมเรื่องการจัดทำแผนป้องกันยาเสพติด โดยประสานกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมสามัญศึกษาหรือสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด จัดอบรมให้ ความรู้ดังกล่าวอย่างทั่วถึง เพื่อให้คณะกรรมการได้นำความรู้มาปรับปรุงแผน

นอกจากนี้ ผลการวิจัยในประเด็นหน้าที่หลักของคณะกรรมการป้องกันยาเสพติดที่ ศึกษาจากเอกสาร พบว่า ได้กำหนดให้มีการจัดกิจกรรมป้องกันยาเสพติดอย่างต่อเนื่องแล้ว รายงานผลการดำเนินงานไปยังสามัญศึกษาจังหวัดทุกครั้ง ให้ประเมินผลการจัดกิจกรรมเพื่อ ป้องกันยาเสพติด และให้ดำเนินการประชุมเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง แล้วรายงานสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด แต่ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์พบว่า คณะ กรรมการมีหน้าที่ในการวางแผนโครงการ กิจกรรม และดำเนินการป้องกันยาเสพติดเท่านั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า คณะกรรมการป้องกันยาเสพติดควรจะต้องปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง ให้ครบตามนโยบายของกรมสามัญศึกษา เพื่อการป้องกันยาเสพติดจะได้บรรลุผล

6. ผลการวิจัยเกี่ยวกับการจัดองค์การ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ระบุว่า มี การกำหนดให้ฝ่ายปกครองรับผิดชอบงานป้องกันยาเสพติด โดยมีรองผู้ช่วยผู้อำนวยการ ฝ่ายปกครองเป็นผู้รับผิดชอบ และจากการศึกษาเอกสาร พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ระบุ เป็นงานป้องกันยาเสพติดโดยตรง แต่ระบุเป็นงานแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม โดยอยู่ใน โครงสร้างของฝ่ายปกครอง ซึ่งไม่สอดคล้องกับแผนป้องกันยาเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ

ที่มีมาตรการให้สถานศึกษาจัดตั้งองค์การที่รับผิดชอบการป้องกันการใช้สารเสพติด และไม่สอดคล้องกับ กิติมา ปริทีติลล (2532: 27-29) ที่กล่าวไว้ว่า ในการจัดองค์การ ผู้บริหารจะต้องวางโครงสร้าง กิจกรรมเพื่อช่วยให้ทุกคนเข้าใจบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในงานนั้นๆ อย่างชัดเจน นอกจากนี้ ภิญโญ สาร (2526: 215-216) ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดระเบียบในหน่วยงานว่า จะช่วยให้ผู้ร่วมงานทุกคนรวมกำลังปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามความมุ่งหมายของหน่วยงาน ถ้าการจัดองค์การและการกำหนดหน้าที่ภายในหน่วยงานไม่เรียบร้อยชัดเจนแน่นอน การระดมกำลังเพื่อให้งานได้รับผลสำเร็จย่อมยากที่จะทำได้ เช่นเดียวกับที่ ชงชัย สันติวงษ์ (2539: 232-234) กล่าวถึงกระบวนการจัดองค์การที่จะต้องระบุถึงขอบเขตของงานและมอบหมายงาน พร้อมทั้งกำหนดความรับผิดชอบและให้อำนาจหน้าที่ ซึ่งผลจากการที่ระบุงานไม่ชัดเจนได้มาปรากฏในปัญหาการจัดองค์การที่พบว่า ขอบข่ายงาน และผู้รับผิดชอบไม่ชัดเจน โดยมีสาเหตุมาจากการไม่ได้รับรายละเอียดเกี่ยวกับงาน และผู้รับผิดชอบไว้เป็นสายลักษณะอักษร และปัญหานี้ยังไม่ได้มีการดำเนินการแก้ไข แต่มีข้อเสนอแนะให้มีการเขียนบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน โดยเขียนเป็นพรรณนางาน ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่โรงเรียนไม่ได้กำหนดงานป้องกันยาเสพติดโดยเฉพาะให้ชัดเจนในฝ่ายปกครองนั้น ส่งผลทำให้ผู้ปฏิบัติไม่ทราบขอบเขตของงาน และหน้าที่ของบุคลากรฝ่ายต่างๆ การร่วมมือทำงานเพื่อไปสู่เป้าหมายเดียวกันจึงไม่เกิดขึ้น ในสถานการณ์แพร่ระบาดของยาเสพติดอย่างต่อเนื่องในขณะนี้ โรงเรียนน่าจะกำหนดงานป้องกันยาเสพติดโดยเฉพาะให้ชัดเจนในฝ่ายปกครอง เขียนพรรณนางาน แสดงบทบาทหน้าที่ของฝ่ายต่างๆ ที่รับผิดชอบให้ทราบและปฏิบัติทั่วกัน โดยอาจจัดทำเป็นคู่มือปฏิบัติงาน นอกจากนี้ ควรมีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานจากฝ่ายต่างๆ อย่างเหมาะสมเป็นสายลักษณะอักษร ตามแผนงานที่กำหนดไว้ โดยควรระบุทั้งหน้าที่และความรับผิดชอบ เพื่อให้การปฏิบัติงานบังเกิดผลดี

7. ผลการวิจัย พบว่า การใช้อิทธิพลหรือการจูงใจ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ระบุว่า มีการให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมายการป้องกันยาเสพติด โดยการแจ้งให้ทราบในที่ประชุมและใช้หนังสือเวียน มีการสร้างทัศนคติในการปฏิบัติงาน โดยมีการสร้างความเข้าใจ ความสามารถในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Gregg (1957: 303) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสามารถใช้ประโยชน์จากการใช้อิทธิพลหลายๆ ทาง เพื่อให้งานเกิดผลสำเร็จ เช่น การอธิบายเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของงานแก่ผู้ปฏิบัติงานทุกคน การพัฒนา

บุคคลกรด้วยวิธีฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติการ เพื่อให้ทราบวิธีการปฏิบัติที่ทันสมัยและถูกต้อง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ สมพงษ์ เกษมสิน (2519: 228) ที่กล่าวถึงการสร้างขวัญและแรงจูงใจในการทำงาน แต่ในเรื่องของการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมายของงานในความหมายของ Gregg นั้น เป็นการเน้นถึงวิธีการที่ต้องมีการอธิบาย วัตถุประสงค์ของงานแต่ละอย่างให้ฟังจนเกิดความเลื่อมใส คล้อยตาม เห็นจริงในหมู่ผู้ปฏิบัติงานทุกคน ทำให้ครูรู้สึกตระหนักในปัญหาสาเหตุและพร้อมที่จะร่วมมือกันปฏิบัติงาน มิใช่เพียงแต่วิธีการแจ้งในที่ประชุม หรือการใช้หนังสือเวียน ซึ่งไม่สามารถจูงใจให้ครูร่วมมือกันทำงานได้ ซึ่งผลการวิจัยด้านปัญหาการใช้สิทธิพลหรือการจูงใจจากกระบวนการบริหาร ก็พบว่า มีปัญหาขาดการกระตุ้นจูงใจจากผู้บริหารมากที่สุด นอกจากนี้ยังขาดสิ่งจูงใจที่เป็นเครื่องอำนวยความสะดวก และขาดความร่วมมือจากครู ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาจากการจัดลำดับที่พบว่า ขาดความร่วมมือจากครู ขาดเครื่องอำนวยความสะดวก ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญ และครูขาดขวัญกำลังใจ ถึงแม้ผู้ที่ระบุว่ามีปัญหาจะมีน้อยกว่าผู้ที่ระบุว่าไม่มีปัญหากก็ตาม แต่มีข้อสังเกตว่า ผู้ที่พบปัญหามากคือผู้ที่ปฏิบัติงาน ส่วนผู้บริหารระบุว่ามีปัญหาไม่บ่อย และลักษณะของปัญหาต่างไปจากผู้ปฏิบัติ คือการจูงใจไม่เกิดผลและขาดความร่วมมือจากครู ปัญหาที่ระบุโดยผู้ปฏิบัติเหล่านี้อาจส่งผลให้การทำงานไม่เกิดประสิทธิภาพได้ ผู้บริหารจึงควรใช้วิธีการจูงใจหลาย ๆ วิธี ดังเช่นที่ สมพงษ์ เกษมสิน (2519: 229) กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารควรใช้การกระตุ้นจูงใจให้บุคลากรร่วมมือปฏิบัติงานด้วยวิธีต่างๆ เช่น ให้ความสำคัญกับงาน และบุคลากรที่ทำงาน จัดสวัสดิการ และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดีด้วย ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้บริหารควรเป็นผู้ที่เทศนาป้องกันยาเสพติดด้วยตนเอง ด้วยการพูด อธิบายกระตุ้นจูงใจให้ครูกลุ่มย่อยเห็นความสำคัญของงานป้องกันยาเสพติดเพื่อร่วมมือกันปฏิบัติงาน และเกี่ยวพันด้วยปัจจัยต่างๆ ที่จะเอื้อต่อการปฏิบัติงานของครู เช่น เครื่องอำนวยความสะดวก ได้แก่ เครื่องมือสื่อสาร ชุดตรวจปัสสาวะ คู่มือปฏิบัติงาน ตลอดจนจรรยาบรรณและทัศนคติในชีวิตและทรัพย์สินของครู ผู้รับผิดชอบ

8. ผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ระบุว่า โรงเรียนมีการประสานงานภายในโรงเรียนอย่างไม่เป็นทางการด้วยวาจา ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การประสานงานด้วยวาจาวิธีเดียวอาจทำให้การติดต่อสื่อสารไม่ชัดเจน และไม่สำเร็จผล ดังเช่น ที่ธงชัย สันติวงษ์ (2539: 429) กล่าวว่า สิ่งสำคัญของการติดต่อสื่อสาร คือการใช้ภาษาซึ่งอาจมีผลต่อความสำเร็จของ

การติดต่อบริการ เพราะภาษาที่ยากหรือไม่ชัดเจนอาจสร้างความไม่เข้าใจหรือมีการตีความในทางที่ผิดในฝ่ายของผู้รับก็ได้ ดังนั้นการประสานงานเพื่อป้องกันยาเสพติด จึงควรใช้วิธีการต่างๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของงานว่า ซับซ้อนหรือไม่เพียงใด บางเรื่องอาจจะสื่อสารด้วยวาจาอย่างเดียว บางเรื่องสื่อสารด้วยวาจาพร้อมเอกสาร และบางเรื่องจำเป็นต้องใช้เอกสารที่เป็นลายลักษณ์อักษรเฉพาะ การประสานงานในการป้องกันยาเสพติดนี้ จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ควรจะต้องให้เข้าใจตรงกันอย่างชัดเจน โดยใช้ทั้งโดยวาจาและลายลักษณ์อักษร

ส่วนปัญหาการประสานงานจากกระบวนการบริหาร ในกรณีที่มีปัญหา ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ระบุว่า การประสานงานภายในกับฝ่ายปกครองไม่เป็นผล เพราะขาดระบบซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยด้านปัญหาจากการจัดลำดับความสำคัญที่พบว่า การประสานงานระหว่างครูกับฝ่ายปกครองไม่เป็นผล เนื่องจากครูไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ยาเสพติดในโรงเรียนและระบบการประสานงานยังไม่ชัดเจน ปัญหาดังกล่าว ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสนอแนะให้มีแผนภูมิแสดงสายงานป้องกันยาเสพติดให้ชัดเจน และให้มีคู่มือปฏิบัติงานป้องกันยาเสพติดสอดคล้องกับที่ (Gregg, 1957: 311) กล่าวไว้ว่า การประสานงานภายในวงการศึกษาจะได้รับความสะดวกขึ้นอยู่กับกรณีที่มีบันทึกรายงานต่างๆ จัดไว้เป็นระบบ มีแผนภูมิแสดงสายงานสายบังคับบัญชาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย เป็นต้น (Gregg, 1957: 311) และยังสอดคล้องกับที่สำนักงาน ป.ป.ส. (2538: 10) ได้กำหนดบทบาทให้กระทรวงศึกษาธิการ และกรมที่เกี่ยวข้องจัดทำคู่มือ หรือแนวทางการปฏิบัติงานป้องกันยาเสพติดตามสภาพลักษณะของสถานศึกษา ผู้วิจัยมีความเห็นว่า โรงเรียนควรจัดทำแผนภูมิแสดงสายงานการป้องกันยาเสพติดให้ชัดเจน มีการประชุมแจ้งข้อมูลให้ครูทราบเพื่อประสานงานกับฝ่ายต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ มีการรายงานเป็นลายลักษณ์อักษรต่อฝ่ายปกครอง นอกจากนี้ กรมสามัญศึกษาควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานป้องกันยาเสพติด เพื่อให้โรงเรียนนำไปใช้ตามความเหมาะสม

9. ผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ระบุว่า โรงเรียนมีการประสานงานภายนอกกับสถานีตำรวจ ซึ่งให้ความช่วยเหลือในการให้คำปรึกษาแนะนำ แต่พบข้อมูลบางส่วนระบุว่า มีปัญหาเรื่องการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ปกครองไม่เป็นผล ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรจะได้มีการศึกษาหาเหตุที่ไม่ได้รับความร่วมมือในการประสานงาน เพราะการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดจะได้ผลดีหรือไม่นั้นคงต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน ซึ่งไม่

เพียงแต่หน่วยงานทางการปกครองที่ควรให้ความช่วยเหลือด้านการสอดส่องดูแล รักษาความปลอดภัยของประชาชน โดยเฉพาะในท้องถิ่นเสี่ยงภัยแล้ว โรงเรียนควรจะประสานงานกับหน่วยงานอื่นให้มาก ในการให้ความช่วยเหลือโรงเรียนในหลายๆ ด้านอย่างทั่วถึง นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า โรงเรียนมีการประสานงานกับผู้แทนชุมชนในระดับไม่มากนัก ดังนั้นโรงเรียนควรสร้างเครือข่ายในการป้องกันยาเสพติด โดยขอความร่วมมือกับชุมชนในท้องถิ่นรอบๆ โรงเรียน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ประธานหมู่บ้าน ร้านค้า เพื่อช่วยกันสอดส่องดูแล แจ้งเบาะแส และประสานกับเจ้าหน้าที่ปกครอง มีข้อสังเกตจากผลการวิจัยที่พบว่า โรงเรียนมีการประสานงานภายนอกกับผู้ค้ายาเสพติดรายย่อย ในการที่จะไม่นำยาเสพติดมาขายในโรงเรียน ซึ่งผลการดำเนินการเป็นที่น่าพอใจ การประสานงานแบบนี้ถึงแม้จะเป็นการเสี่ยงภัย แต่หากผู้ประสานงานเป็นผู้ที่มีความสามารถและเป็นผู้ที่คนในท้องถิ่นให้การยอมรับและรู้จักอย่างกว้างขวางแล้ว ก็จะเป็นวิธีหนึ่งในระดับแรกที่น่าจะกระทำได้ ซึ่งน่าจะดีกว่าข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยที่ให้มิตดะกรรมการนักเรียนเป็นสายลับเพราะเป็นวิธีการที่อันตรายต่อชีวิตของนักเรียนอย่างมาก

10. ผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ระบุว่า ประเด็นการประเมินผล การป้องกันยาเสพติด ประเมินเรื่องสถิติการใช้ยาเสพติดของนักเรียน นอกจากนี้ผลการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานด้านการประเมินผล พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ระบุว่า มีประเด็นการประเมินผลไม่ครอบคลุม ไม่ชัดเจน ซึ่งไม่สอดคล้องทั้งนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ให้สถานศึกษาจัดโครงการเพื่อการประเมินผล โดยกำหนดตัวชี้ และเครื่องมือ กับหลักการประเมินทั่วไปของ Gregg (1957: 313-314) ที่กล่าวว่า จะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินไว้แน่นอนว่า ต้องการประเมินอะไรบ้าง ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการประเมินผลเฉพาะเรื่องสถิติการใช้ยาเสพติดของนักเรียนเพียงเท่านั้น น่าจะไม่เพียงพอ เพราะในการประเมินผลเรื่องใดๆ ก็ตามจะต้องกำหนดตัวชี้วัดให้ครอบคลุม ในเรื่องการป้องกันยาเสพติดนี้ สถิติการใช้ยาเสพติดเป็นเพียงตัวชี้วัดเพียงตัวเดียวเท่านั้น ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่าการประเมินผล การป้องกันยาเสพติดจำเป็นต้องประเมินให้ครอบคลุมทุกตัวชี้วัดให้ครบ และประเมินทุกโครงการตามที่แผนกำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้ให้สัมภาษณ์ที่เสนอแนะว่า ควรประเมินผลทุกโครงการ ทุกกิจกรรมว่า บรรลุผลตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ประเมินการ

ปฏิบัติงานตามแผนการป้องกันยาเสพติด ติดตามพฤติกรรมนักเรียน โดยประสานกับอาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ผู้สอนอย่างสม่ำเสมอ

11. ผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ระบุว่า โรงเรียนมีวิธีการประเมินผล การป้องกันยาเสพติด โดยใช้แบบสอบถาม มีส่วนน้อย ใช้การสังเกต ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ใน เรื่องของการป้องกันยาเสพติดนั้น การสังเกตนักเรียนเป็นเครื่องมือสำคัญขั้นต้นและจำเป็นที่จะ ใช้ในการประเมินผล เพราะนอกจากจะไม่เสียงบประมาณแล้ว ผลการสังเกตจะเป็นเหมือน สัมภาษณ์เบื้องต้นที่บอกเหตุว่า นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย และพฤติกรรม หรือไม่ ซึ่งอาจจะเชื่อมโยงไปยังยาเสพติด เนื่องจากยาเสพติดทุกชนิดจะมีผลกระทบต่อ ร่างกายและจิตใจของผู้เสพ ทำให้มีลักษณะและพฤติกรรมเปลี่ยนไปจากเดิม ดังเช่นที่ อรรถรรณ หุ่นดี (2531: 101) และกรมสามัญศึกษา (2539: 14-15) ได้กล่าวถึงการสังเกตผู้ติดยาเสพติด ไว้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะในการวิจัยที่ระบุว่า ให้มีการประสานงานกับอาจารย์ที่ปรึกษา ในการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน และเชื่อมโยงกับปัญหาด้านการประเมินผลที่พบว่า การ ติดตามและสังเกตพฤติกรรมนักเรียนมีน้อย ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า โรงเรียนควรให้ ความสำคัญและเน้นบทบาทการประเมินผลด้วยวิธีการสังเกตของครูทุกคน โดยเฉพาะครู ที่ปรึกษา และครูแนะแนว ควรให้ความร่วมมือช่วยกันสังเกตสุขภาพและพฤติกรรมของนักเรียน ตลอดจนสิ่งบอกเหตุอื่นๆ เช่น สุขภาพจะทรุดโทรมอ่อนแอไปจากเดิม มีพฤติกรรมก้าวร้าว เจ้าอารมณ์หงุดหงิดหาวุ่นวายบ่อนทำลายการเรียน พฤติกรรมเกี่ยวกับการเสพยา เป็นต้น เมื่อสังเกต และพบปัญหาดังกล่าวแล้ว ควรเก็บข้อมูลในแฟ้มประวัติและประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง และฝ่ายปกครองเพื่อแก้ไขต่อไป

12. ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ระบุว่า ผลการประเมินสถิติ นักเรียนที่ใช้ยาเสพติดน้อยลง แต่ข้อมูลบางส่วน ระบุว่า สถิตินักเรียนที่ใช้ยาเสพติดมากขึ้น และบางส่วน ระบุว่าไม่แน่ใจ นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนหนึ่ง ระบุถึงปัญหาว่าตัวเลขจากการ ประเมินผลใช้ประโยชน์ไม่ได้ และจากการที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์เพิ่มเติม พบว่า ตัวเลขดังกล่าว ไม่เป็นความจริง ผลการวิจัยนี้ไม่สอดคล้องในเรื่องประสิทธิภาพในการประเมินผลที่ วีระพล สุวรรณนันต์ (2529: 115-122) กล่าวหา การประเมินผลสามารถทำให้ทราบความสำเร็จ และ ข้อบกพร่องเพื่อนำไปแก้ไข โดยจะต้องมีการวิเคราะห์ ตีความ เสนอแนะ รายงานและเผยแพร่

เช่นเดียวกับที่สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2531: 27-28) ให้ความเห็นว่า การประเมินผลจะเป็นประโยชน์ในการวางแผน เพราะจะเป็นข้อมูลย้อนกลับไปปรับปรุงการดำเนินงาน ซึ่งให้เห็นข้อบกพร่องของการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ในเรื่องการประเมินผล โรงเรียนควรส่งเสริมให้มีการจัดระบบการติดตามประเมินผลการทำงานป้องกันยาเสพติดให้มีความเชื่อถือได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงประสิทธิภาพของงาน ด้วยการประเมินผลตามวัตถุประสงค์ ตามหลักเกณฑ์ ตามแผนที่วางไว้ ประเมินตามความเป็นจริงเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องเที่ยงตรง เมื่อสิ้นภาคการศึกษา ควรมีการประชุมเมื่อมีการสรุปผลการประเมิน และนำผลการประชุมมาแจ้งให้ครูทราบ และร่วมกันพิจารณาปรับปรุงแก้ไขแผนป้องกันยาเสพติดต่อไป นอกจากนี้โรงเรียนควรรวบรวมเป็นรายงานเสนอสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดให้ทราบถึงการดำเนินงาน ผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงแผนในระดับจังหวัดและกรมต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. กรมสามัญศึกษา และสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด ควรติดตาม กำกับควบคุมดูแลโรงเรียนให้กำหนดนโยบายในการป้องกันยาเสพติดอย่างเป็นสายลักษณะอักษร โดยยึดนโยบายของกรมสามัญศึกษา และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนเป็นแนวทาง
2. กรมสามัญศึกษาและสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด ควรร่วมมือกันจัดอบรมให้ความรู้ในการทำแผนป้องกันยาเสพติดแก่ครูผู้รับผิดชอบการป้องกันยาเสพติด
3. ผู้บริหารโรงเรียนควรกำกับ ดูแลให้มีการจัดทำแผนป้องกันยาเสพติดบรรจุในแผนปฏิบัติการประจำปีและสื่อสารให้ทราบทั่วกัน โดยในการจัดทำแผนควรให้มีการสำรวจสภาพปัญหายาเสพติดในโรงเรียน ประเมินความต้องการและความจำเป็นลำดับความสำคัญของปัญหา และจัดสัมมนาปัญหาเสพติดก่อนเปิดภาคเรียน
4. ผู้บริหารโรงเรียนควรให้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการป้องกันยาเสพติด ให้เป็นสายลักษณะอักษร โดยในการกำหนดวัตถุประสงค์ ควรให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันกำหนด เช่น ครูแนะแนว ครูพยาบาล หัวหน้างาน ครูปกครอง

5. ผู้บริหารโรงเรียนควรถ้าหนดนโยบายในการป้องกันยาเสพติดเป็นลายลักษณ์อักษรให้ชัดเจน คือ ป้องกันไม่ให้มีสารเสพติดในโรงเรียนบรรจุอยู่ในแผนปฏิบัติการประจำปี คู่มือปฏิบัติงานของครูและประชาสัมพันธ์ให้ครูทราบในที่ประชุม
6. ผู้บริหารโรงเรียนควรถ้าก้ากับดูแลให้มีคณะกรรมการวางแผน ซึ่งประกอบด้วยผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลายฝ่าย และควรสนับสนุนให้คณะกรรมการดังกล่าวได้รับการอบรมเรื่องการจัดทำแผนป้องกันยาเสพติด เพื่อน้าความรู้มาปรับปรุงแผน
7. ผู้บริหารโรงเรียนควรถ้าก้าหนดให้มีงานป้องกันยาเสพติดโดยเฉพาะ ให้ชัดเจนในสายงานปกครอง ก้าหนดเรื่องการป้องกันยาเสพติดในพรรณงาน โดยระบุบทบาทหน้าที่ของฝ่ายต่างๆ ที่รับผิดชอบ จัดทำคู่มือปฏิบัติงาน และมีค้ำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานจากฝ่ายต่างๆ เป็นลายลักษณ์อักษร
8. ผู้บริหารโรงเรียนควรเป็นผู้มีเทตงานป้องกันยาเสพติด โดยการพูดอธิบายกระตุ้นจูงใจให้ครูเห็นความสำคัญของการป้องกันยาเสพติดอย่างแท้จริง
9. ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมการทำงานของคณะครู อาจารย์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานป้องกันยาเสพติดด้วยปัจจัยต่างๆ ที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน เช่น เครื่องอ้านวยความสะดวก เครื่องมือสื่อสาร ชุดตรวจปัสสาวะ นอกจากนี้ ควรดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของครูผู้รับผิดชอบด้วย
10. ผู้บริหารโรงเรียนควรถ้าให้มีการประสานงานป้องกันยาเสพติดทั้งทางวาจาและลายลักษณ์อักษร จัดแผนภูมิแสดงสายงาน สายบังคับบัญชา การติดต่อสื่อสารให้เป็นระบบมีการประชุมแจ้งข้อมูลให้ครูทราบสม่ำเสมอ และให้มีการรายงานเป็นลายลักษณ์อักษร
11. ผู้บริหารโรงเรียนควรถ้าดูแลให้มีการสร้างเครือข่ายในการป้องกันยาเสพติด โดยให้มีการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก และชุมชนให้มากเพื่อความช่วยเหลือกันต่างๆ ตลอดจนประสานกับผู้ค้ำยาเสพติดรายย่อย เพื่อขอความร่วมมือในการไม่น้ายาเสพติดเข้ามาขายในโรงเรียน
12. ผู้บริหารโรงเรียนควรถ้าก้ากับดูแลให้มีการประเมินผลป้องกันยาเสพติด ให้ครอบคลุมทุกตัวชี้วัด และประเมินผลทุกโครงการ ทุกกิจกรรมตามแผน ติดตามพฤติกรรมนักเรียนให้มีความสำคัญและเน้นบทบาทของครูทุกคน ในการช่วยกันสังเกตสุภภาพและพฤติกรรมของนักเรียนประเมินการปฏิบัติงานตามแผนป้องกันยาเสพติดตามความเป็นจริง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่

ถูกต้องเที่ยงตรง ประชุมสรุปผลการประเมินและแจ้งให้ครูทราบเพื่อปรับปรุงแก้ไขแผน แล้ว รายงานต่อสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดทุกสิ้นภาคเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการวางแผนเพื่อป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เพราะผลการวิจัยพบว่าปัญหาที่สำคัญในการป้องกัน ยาเสพติดคือ ขาดการวางแผนที่จริงจังชัดเจน โดยที่การวางแผนนี้ถือว่าเป็นหลักพื้นฐานในการ บริหารงานทุกอย่าง เพื่อให้งานประสบความสำเร็จ

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการประสานงานเพื่อป้องกันยาเสพติด ในโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เพราะผลการวิจัย พบปัญหาการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ ปกครองไม่เป็นผล ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้การป้องกันยาเสพติดไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

3. ควรให้มีการศึกษารูปแบบการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อ จะได้ข้อมูลอย่างกว้างขวางและครอบคลุมการป้องกันยาเสพติด ในอันที่จะนำไปใช้เป็นตัวแบบ ในโรงเรียนต่างๆ ได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย